

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

28. března 2019*

„Řízení o předběžné otázce – Článek 102 SFEU – Zásady rovnocennosti a efektivity – Směrnice 2014/104/EU – Článek 9 odst. 1 – Článek 10 odst. 2 až 4 – Články 21 a 22 – Žaloby na náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži – Účinky vnitrostátních rozhodnutí – Promlčecí lhůty – Provedení – Časová působnost“

Ve věci C-637/17,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa (okresní soud v Lisabonu, Portugalsko) ze dne 25. července 2017, došlým Soudnímu dvoru dne 15. listopadu 2017, v řízení

Cogeco Communications Inc.

proti

Sport TV Portugal SA,

Controlinveste-SGPS SA,

NOS-SGPS SA,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení A. Arabadžev (zpravodaj), předseda senátu, T. von Danwitz, E. Levits, C. Vajda a P. G. Xuereb, soudci,

generální advokátka: J. Kokott,

vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 15. listopadu 2018,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Cogeco Communications Inc. M. Sousa Ferrem a E. Ameye, advogados,
- za Sport TV Portugal SA, C. I. Pinto Xavier a M. Pena Machetem, advogados,
- za Controlinveste-SGPS SA P. J. de Sousa Pinheiroem a L. Montenegroem, advogados,

* Jednací jazyk: portugálština.

- za NOS-SGPS SA G. Machado Borgesem, J. Vieira Peresem, G. Andrade e Castrem a M. Martins Pereira, advogados,
- za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem a M. Figueiredem, jakož i D. Sousa, jako zmocněnci,
- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s S. Fiorentinem, avvocato dello Stato,
- za Evropskou komisi P. Costa de Oliveira a B. Ernst, jakož i G. Meessenem a C. Vollrathem, jako zmocněnci,

po vypsání stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 17. ledna 2019,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 9 odst. 1, čl. 10 odst. 2 až 4, čl. 21 odst. 1 a článku 22 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži (Úř. věst. 2014, L 349, s. 1), jakož i článku 102 SFEU a zásad rovnocennosti a efektivity.
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Cogeco Communications Inc. na straně jedné a společnostmi Sport TV Portugal SA, Controlinveste-SGPS SA a NOS-SGPS SA na straně druhé, jehož předmětem je náhrada škody, která vznikla na základě praktik společnosti Sport TV Portugal, která je dceřinou společností Controlinveste-SGPS a NOS-SGPS, narušujících hospodářskou soutěž.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 1 odst. 1 směrnice 2014/104 stanoví:

„Tato směrnice stanoví určitá pravidla nezbytná k zajištění toho, aby všechny osoby, kterým byla způsobena škoda porušením právních předpisů o hospodářské soutěži ze strany podniku nebo sdružení podniků, mohly účinně uplatnit právo požadovat na takovém podniku nebo sdružení náhradu této škody v plné výši. Směrnice stanoví pravidla podporující nerušenou hospodářskou soutěž na vnitřním trhu a odstraňování překážek jeho řádného fungování zajištěním rovnocenné ochrany všech takto poškozených osob v celé Unii.“

- 4 Článek 2 této směrnice stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

- 1) „porušením právních předpisů o hospodářské soutěži“ porušení článku 101 nebo 102 [SFEU] nebo vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži;

[...]

3) „vnitrostátními právními předpisy o hospodářské soutěži“ ustanovení vnitrostátního práva převážně sledující stejný cíl jako články 101 a 102 [SFEU], která jsou použita ve stejné věci a souběžně s právem Unie o hospodářské soutěži podle čl. 3 odst. 1 nařízení (ES) č. 1/2003 a s výjimkou ustanovení vnitrostátního práva, jimiž se stanoví trestní sankce pro fyzické osoby, kromě případů, kdy jsou tyto trestní sankce prostředkem prosazování pravidel hospodářské soutěže platných pro podniky;

[...]

12) „konečným rozhodnutím o protiprávním jednání“ rozhodnutí o protiprávním jednání, které není možno nebo již není možno napadnout řádnými opravnými prostředky;

[...]“

5 Článek 9 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:

„Členské státy zajistí, aby porušení právních předpisů o hospodářské soutěži konstatované konečným rozhodnutím vnitrostátního orgánu pro hospodářskou soutěž nebo odvolacího soudu bylo považováno za nevyvratitelné pro účely žaloby o náhradu škody podané u jejich vnitrostátních soudů podle článku 101 nebo 102 [SFEU] nebo podle vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži.“

6 Článek 10 odst. 2 až 4 téže směrnice uvádí:

„2. Členské státy zajistí, aby promlčecí lhůta nezačala běžet dříve, než je porušení právních předpisů o hospodářské soutěži ukončeno a než se žalobce dozví nebo než u něj lze přiměřeně předpokládat, že:

- a) má vědomost o daném jednání a o tom, že toto jednání představuje porušení právních předpisů o hospodářské soutěži;
- b) má vědomost o tom, že mu byla způsobena škoda porušením právních předpisů o hospodářské soutěži; a
- c) je mu známa totožnost porušitele.

3. Členské státy zajistí, aby promlčecí lhůta pro podání žaloby o náhradu škody činila alespoň pět let.

4. Členské státy zajistí, aby byl běh promlčecí lhůty pozastaven nebo, stanoví-li tak vnitrostátní právo, přerušen v případě, že orgán pro hospodářskou soutěž přijme opatření pro účely šetření nebo řízení v souvislosti s porušením právních předpisů o hospodářské soutěži, jehož se týká žaloba o náhradu škody. Toto pozastavení běhu promlčecí lhůty skončí nejdříve jeden rok poté, co rozhodnutí o protiprávním jednání nabylo právní moci nebo bylo řízení jinak ukončeno.“

7 Článek 21 odst. 1 směrnice 2014/104 stanoví:

„Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 27. prosince 2016. Neprodleně sdělí Komisi jejich znění.

Tyto předpisy přijaté členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.“

8 Článek 22 této směrnice stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby se vnitrostátní předpisy přijaté podle článku 21, které jsou nezbytné pro dosažení souladu s hmotněprávními ustanoveními této směrnice, nepoužily se zpětnou působností.

2. Členské státy zajistí, aby se vnitrostátní předpisy přijaté podle článku 21, které nejsou uvedeny v odstavci 1, nepoužily na řízení o žalobě o náhradu škody zahájená u vnitrostátního soudu přede dnem 26. prosince 2014.“

Portugalské právo

9 Článek 498 Código Civil (občanský zákoník) stanoví:

„1. Nárok na náhradu škody se promlčuje uplynutím lhůty tří let od okamžiku, kdy se poškozený o svém nároku dozvěděl, i když není známa osoba odpovědná za škodu a její přesný rozsah, aniž je tím dotčena obecná promlčecí lhůta v případě jejího uplynutí od škodní události.

[...]“

10 Článek 623 Código de Processo Civil (občanský soudní řád) stanoví:

„Pravomocné odsouzení v trestním řízení zakládá vůči třetím osobám vyvratitelnou domněnku, pokud jde o existenci skutkových a právních podmínek trestnosti, jakož i o druh deliktu, ve všech občanskoprávních řízeních, které se týkají právních poměrů, jenž závisí na spáchání protiprávního jednání.“

- 11 Podle článku 24 Lei n° 23/2018 – Direito a indemnização por infração ao direito da concorrência, transpõe a Diretiva 2014/104/UE, do Parlamento Europeu e do Conselho, de 26 de novembro de 2014, relativa a certas regras que regem as ações de indemnização no âmbito do direito nacional por infração às disposições do direito da concorrência dos Estados-Membros e da União Europeia, e procede à primeira alteração à Lei n.º 19/2012, de 8 de maio, que aprova o novo regime jurídico da concorrência, e à quarta alteração à Lei n° 62/2013, de 26 de agosto, Lei de Organização do Sistema Judiciário (zákon č. 23/2018 – právo na náhradu škody v důsledku porušení právních předpisů o hospodářské soutěži, kterým se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži, kterým se pozměňuje zaprvé zákon č. 19/2012 ze dne 8. května, o stanovení nového právního rámce pro hospodářskou soutěž, a začtvrté zákon č. 62/2013, ze dne 26. srpna, o organizaci soudního systému), ze dne 5. června 2018 (*Diário da República*, 1re série, č. 107, ze dne 5. června 2018), kterým byla do portugalského práva provedena směrnice 2014/104, se hmotněprávní ustanovení tohoto zákona, včetně těch, která se týkají důkazního břemene, nepoužijí se zpětnou účinností, a procesně právní ustanovení tohoto zákona se nepoužijí na žaloby, které byly podány před nabytím účinnosti tohoto zákona.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 12 Cogeco Communications, společnost usazená v Kanadě, byla od 3. srpna 2006 do 29. února 2012 akcionářem společnosti Cabovisão – Televisão Por Cabo SA (dále jen „Cabovisão“).
- 13 Dne 30. dubna 2008 uzavřely společnosti Cabovisão a Sport TV Portugal SA smlouvu o distribuci televizního kanálu.

- 14 Dne 30. července 2009 podala společnost Cabovisão k Autoridade da Concorrência (orgán pro hospodářskou soutěž, Portugalsko) stížnost na společnosti ZON Multimédia, Serviços de Telecomunicações e Multimédia SGPS SA, ZON TV Cabo Portugal, SA, Sport TV Portugal a ZON Conteúdos – Actividade de Televisão e de Produção de Conteúdos SA, v níž uvedeným společností vytýkala praktiky omezující hospodářskou soutěž na trhu prémiových sportovních televizních kanálů, zejména diskriminační cenovou politiku, která podle ní představuje zneužití dominantního postavení.
- 15 Orgán pro hospodářskou soutěž uvedenou stížnost posoudil a nepodnikl vůči žádné z uvedených společností, s výjimkou společnosti Sport TV Portugal, žádné kroky.
- 16 Rozhodnutím ze dne 14. června 2013 orgán pro hospodářskou soutěž konstatoval, že společnost Sport TV Portugal zneužila svého dominantního postavení ve smyslu jak článku 102 SFEU, tak příslušného vnitrostátního ustanovení, a uložil jí pokutu 3 730 000 eur.
- 17 Společnost Sport TV Portugal se u Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (soud pro hospodářskou soutěž, regulaci a kontrolu, Portugalsko) domáhala zrušení uvedeného rozhodnutí. Uvedený soud žalobě podané společností Sport TV Portugal z části vyhověl poté, co konstatoval, že článek 102 SFEU se v projednávané věci nepoužije, protože nebylo prokázáno, že dotčená obchodní praktika může ovlivnit obchod mezi členskými státy ve smyslu tohoto článku. V důsledku toho uvedený soud snížil výši uložené pokuty na 2 700 000 eur.
- 18 Společnost Sport TV Portugal podala proti rozsudku vydanému v prvním stupni odvolání k Tribunal da Relação de Lisboa (odvolací soud v Lisabonu, Portugalsko). Tento soud uvedený rozsudek potvrdil rozsudkem ze dne 11. března 2015.
- 19 Dne 27. února 2015 podala společnost Cogeco Communications k Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa (okresní soud v Lisabonu, Portugalsko) žalobu zejména proti společnosti Sport TV Portugal a jejím mateřským společnostem. Touto žalobou se společnost Cogeco Communications domáhá náhrady škody, kterou utrpěla z důvodu praktik narušujících hospodářskou soutěž, kterých se v průběhu doby od 3. srpna 2006 do 30. března 2011 dopouštěla společnost Sport TV Portugal. Společnost Cogeco Communications navrhl, aby uvedený soud nejprve určil, že tyto praktiky představují porušení článku 102 SFEU nebo příslušných ustanovení vnitrostátního práva. Uvedený soud má v této souvislosti za to, že tento účastník řízení před ním ještě může prokázat, že zneužívající jednání, o které se jedná ve věci v původním řízení, ovlivňuje obchod mezi členskými státy.
- 20 Žalované v původním řízení tvrdí, že nárok uplatňovaný společností Cogeco Communications na náhradu škody, kterou údajně utrpěla, i pokud by existoval, je promlčen. Portugalské právo upravující mimosmluvní odpovědnost použitelné ve sporu v původním řízení totiž v zásadě stanoví promlčecí lhůtu tří let, která začala běžet dne 30. dubna 2008, kdy byla uzavřena smlouva o distribuci, která je uvedena v bodě 13 tohoto rozsudku, dne 30. července 2009, kdy byla podána stížnost společností Cogeco Communications orgánu pro hospodářskou soutěž, dne 30. března 2011, kdy skončilo protisoutěžní jednání, nebo nejpozději dne 29. února 2012, kdy společnost Cogeco Communications prodala společnost Cabovisão. Žalované v původním řízení upřesňují, že ke každému z těchto dat měla společnost Cogeco Communications veškeré informace, které potřebovala k posouzení, zda má či nemá nárok na náhradu škody.
- 21 Společnost Cogeco Communications tvrdí, že promlčecí lhůta stanovená v článku 498 občanského zákoníku začala běžet ode dne, kdy úřad na ochranu hospodářské soutěže vydal rozhodnutí, to znamená dne 14. června 2013. Pouze toto rozhodnutí jí totiž umožnilo získat všechny informace nezbytné k tomu, aby se dozvěděla o existenci praktik odporujících právu hospodářské soutěže a aby mohla uplatnit svůj nárok na náhradu škody. Před vydáním uvedeného rozhodnutí orgánu pro hospodářskou soutěž mohlo být uplatněno pouze podezření na porušení pravidel hospodářské soutěže. Podle společnosti Cogeco Communications byla uvedená promlčecí lhůta po dobu řízení před orgánem pro hospodářskou soutěž v každém případě zastavena.

- 22 Předkládající soud upřesňuje, že spor v původním řízení je veden mezi soukromými společnostmi, že žaloba, která k němu byla podána, byla podána před uplynutím lhůty pro provedení směrnice 2014/104 a že v den, kdy byla tato žaloba podána, tato směrnice ještě nebyla provedena do portugalského právního řádu.
- 23 Za těchto podmínek se Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa (okresní soud v Lisabonu) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Mohou být čl. 9 odst. 1, čl. 10 odst. [2 až 4] směrnice [2014/104], jakož i další její ustanovení a obecné zásady unijního práva vykládány v tom smyslu, že zakládají práva jednotlivcům (v projednávané věci akciová obchodní společnost založená podle kanadského práva), kterých se mohou odvolávat vůči jiným jednotlivcům (v projednávané věci akciová obchodní společnost založená podle portugalského práva) v rámci žaloby na náhradu škody údajně způsobené v důsledku porušení práva hospodářské soutěže, zejména pokud k datu podání žaloby (27. února 2015) dosud neuplynula lhůta k provedení směrnice, kterou pro členské státy stanoví čl. 21 odst. 1 směrnice [2014/104]?
- 2) Mohou být čl. 10 odst. [2 až 4] směrnice [2014/104], jakož i další její ustanovení a obecné zásady unijního práva vykládány v tom smyslu, že brání takovému vnitrostátnímu ustanovení, jako je čl. 498 odst. 1 [...] občanského zákoníku, který vzhledem k tomu, že se uplatňuje na skutkové okolnosti, které nastaly před zveřejněním směrnice, před jejím vstupem v platnost a před datem stanoveným k provedení směrnice, v rámci žaloby rovněž podané před posledně uvedeným datem:
- a) stanoví tříletou promlčecí lhůtu pro nárok na náhradu škody založený na mimosmluvní odpovědnosti;
 - b) stanoví, že tříletá promlčecí lhůta začne plynout ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o svém nároku na náhradu škody, ačkoli není známa odpovědná osoba a přesný rozsah škody, a
 - c) nestanoví žádné pravidlo, kterým se ukládá či povoluje zastavení či přerušování této lhůty jen z důvodu, že orgán pro hospodářskou soutěž přijal opatření v rámci vyšetřování či řízení pro porušení práva hospodářské soutěže, s nímž souvisí žaloba na náhradu škody?
- 3) Mohou být čl. 9 odst. 1 směrnice [2014/104], jakož i další její ustanovení nebo obecné zásady unijního práva vykládány v tom smyslu, že brání takovému vnitrostátnímu ustanovení, jako je článek 623 [...] občanského soudního řádu, který vzhledem k tomu, že se uplatňuje na skutkové okolnosti, které nastaly před uveřejněním směrnice, před jejím vstupem v platnost a před datem stanoveným k provedení směrnice, v rámci žaloby rovněž podané před posledně uvedeným datem:
- a) stanoví, že pravomocné rozhodnutí vydané v rámci správního řízení trestního, nevyvolává účinky v žádném občanskoprávním řízení, v němž se projednávají právní vztahy plynoucí z protiprávního jednání, nebo (podle zastávaného výkladu);
 - b) stanoví, že takovéto pravomocné rozhodnutí vydané v rámci správního řízení trestního představuje pro třetí osoby vyvratitelnou domněnku týkající se existence skutečností charakterizujících sankcionované protiprávní jednání a splňující zákonné požadavky v každém občanskoprávním řízení týkajícím se právních vztahů plynoucích z protiprávního jednání?
- 4) Mohou být čl. 9 odst. 1, čl. 10 odst. [2 až 4] směrnice [2014/104], čl. 288 třetí pododstavec SFEU či jakékoli další ustanovení primárního či sekundárního práva, judikatura či obecná zásada unijního práva vykládány v tom smyslu, že brání takovým vnitrostátním právním ustanovením, jako jsou čl. 498 odst. 1 [...] občanského zákoníku a článek 623 [...] občanského soudního řádu, které vzhledem k tomu, že se uplatňují na skutkové okolnosti, které nastaly před uveřejněním směrnice, před jejím vstupem v platnost a před datem stanoveným k provedení směrnice, v rámci žaloby rovněž podané před posledně uvedeným datem, nezohledňují znění ani účel směrnice a nemají za cíl dosáhnout cíle sledovaného směrnicí?

- 5) Podpůrně, a jen pro případ kladné odpovědi Soudního dvora na kteroukoli z výše uvedených otázek: Mohou být článek 22 směrnice [2014/104], jakož i další její ustanovení nebo obecné zásady unijního práva vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby vnitrostátní soud v projednávané věci uplatnil čl. 498 odst. 1 [...] občanského zákoníku či článek 623 [...] občanského soudního řádu v jejich současném znění, ale vykládané tak, aby byly slučitelné s ustanoveními článku 10 směrnice [2014/104]?
- 6) V případě kladné odpovědi na [pátou otázku]: Může se jednotlivec před vnitrostátním soudem v rámci žaloby na náhradu škody způsobené porušením práva hospodářské soutěže odvolávat na článek 22 směrnice [2014/104] vůči jinému jednotlivci?“

K předběžným otázkám

K páté a šesté otázce

- 24 Podstatou páté a šesté otázky předkládajícího soudu, které je třeba přezkoumat společně jako první, je, zda musí být článek 22 směrnice 2014/104 vykládán v tom smyslu, že se tato směrnice vztahuje na spor v původním řízení.
- 25 Pokud jde o časovou působnost směrnice 2014/104, je třeba uvést, že tato směrnice obsahuje zvláštní ustanovení, které výslovně stanoví podmínky pro časové použití procesních a hmotněprávních ustanovení této směrnice.
- 26 Podle čl. 22 odst. 1 směrnice 2014/104 členské státy zejména zajistí, aby se vnitrostátní předpisy přijaté podle článku 21 směrnice, které jsou nezbytné pro dosažení souladu s hmotněprávními ustanoveními této směrnice, nepoužily se zpětnou působností.
- 27 Podle čl. 22 odst. 2 směrnice 2014/104 členské státy dále zajistí, aby se vnitrostátní předpisy přijaté za účelem dosažení souladu s procesně právními ustanoveními této směrnice, nepoužily na řízení o žalobě o náhradu škody zahájená u vnitrostátního soudu přede dnem 26. prosince 2014.
- 28 Z článku 22 odst. 2 směrnice 2014/104 přitom *a contrario* vyplývá, že členské státy měly při provádění této směrnice diskreční pravomoc rozhodnout, zda se vnitrostátní právní předpisy k provedení procesně právních ustanovení této směrnice použijí či nepoužijí na řízení o žalobě o náhradu škody zahájená po 26. prosinci 2014, avšak před datem provedení uvedené směrnice, nebo nejpozději před uplynutím lhůty pro její provedení.
- 29 Pokud tedy členské státy při výkonu této pravomoci rozhodly, že se ustanovení jejich vnitrostátního právního řádu, kterými se provádí procesně právní ustanovení směrnice 2014/104, nepoužijí na žaloby na náhradu škody podané před datem, kdy tato vnitrostátní ustanovení nabyla účinnosti, řídí se žaloby, které byly podány po 26. prosinci 2014, avšak před datem, kdy uplynula lhůta pro provedení této směrnice, pouze vnitrostátními procesně právními pravidly, která platila ještě před provedením uvedené směrnice.
- 30 To platí tím spíše pro vnitrostátní ustanovení, která byla členskými státy podle článku 21 směrnice 2014/104 přijata proto, aby vyhověly hmotně právním ustanovením této směrnice, protože – jak vyplývá ze znění čl. 22 odst. 1 této směrnice – tato vnitrostátní ustanovení se nesmějí uplatňovat se zpětnou působností.

- 31 V projednávaném případě je zaprvé nesporné, že žaloba na náhradu škody byla společností Cogeco Communications podána dne 27. února 2015, to znamená před uplynutím lhůty pro provedení směrnice 2014/104 a před tím, než byla tato směrnice provedena do portugalského právního řádu zákonem č. 23/2018.
- 32 Ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, zadruhé vyplývá, že portugalský normotvůrce v článku 24 tohoto zákona rozhodl, že vnitrostátní ustanovení, kterými se provádí procesně právní ustanovení uvedené směrnice, se nevztahují na žaloby na náhradu škody, které byly podány před nabytím účinnosti uvedeného zákona.
- 33 Za těchto podmínek a s ohledem na skutečnost, že čl. 22 odst. 1 směrnice 2014/104 zakazuje, aby se hmotněprávní ustanovení portugalského práva přijatá podle článku 21 této směrnice použila se zpětnou působností, je třeba konstatovat, že spor v původním řízení v žádném případě nespadá do časové působnosti této směrnice.
- 34 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na pátou a šestou otázku odpovědět, že článek 22 směrnice 2014/104 musí být vykládán v tom smyslu, že se tato směrnice na spor v původním řízení nevztahuje.

Ke druhé otázce a k první části čtvrté otázky

- 35 Úvodem je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury platí, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska Soudnímu dvoru přísluší případně přeformulovat otázky, které jsou mu položeny. Okolnost, že vnitrostátní soud formuloval předběžnou otázku po formální stránce tak, že odkázal na určitá ustanovení unijního práva, nebrání tomu, aby Soudní dvůr tomuto soudu poskytl všechny prvky výkladu, které mohou být pro rozsouzení věci, jež mu byla předložena, užitečné, ať již na ně posledně uvedený ve svých otázkách odkázal či nikoli. V tomto ohledu přísluší Soudnímu dvoru, aby ze všech poznatků předložených vnitrostátním soudem, zejména z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vytěžil ty prvky unijního práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu třeba vyložit (rozsudek ze dne 27. června 2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, bod 36 a citovaná judikatura).
- 36 V projednávaném případě je s ohledem na všechny informace poskytnuté předkládajícím soudem, na vyjádření předložená společnostmi Cogeco Communications, Sport TV Portugal, Controlinveste-SGPS, NOS-SGPS, portugalskou vládou a Evropskou komisí, jakož i s ohledem na odpověď na pátou a šestou otázku třeba, aby předkládajícímu soudu byly poskytnuty užitečné prvky výkladu, přeformulovat druhou otázku a část čtvrté otázky, která se týká neslučitelnosti takové vnitrostátní právní úpravy, jako je čl. 498 odst. 1 občanského zákoníku, s unijním právem.
- 37 Z předkládacího rozhodnutí totiž vyplývá, že Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa (okresní soud v Lisabonu) se konkrétně táže na to, zda článek 102 SFEU, jakož i zásady efektivit a rovnocennosti musí být vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že promlčecí lhůta, pokud jde o žaloby na náhradu škody, činí tři roky a začíná běžet ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o svém nároku na náhradu škody, i když neznal osobu odpovědnou za protiprávní jednání a přesný rozsah škody, a která dále nestanoví žádnou možnost pozastavení nebo přerušování této lhůty během doby, kdy probíhá řízení před vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž.
- 38 V této souvislosti je třeba připomenout, že článek 102 SFEU má přímé účinky ve vztazích mezi jednotlivci a zakládá práva jednotlivců jako procesních subjektů, která musí vnitrostátní soudy chránit (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. června 2014, Kone a další, C-557/12, EU:C:2014:1317, bod 20 a citovaná judikatura).

- 39 Plná účinnost článku 102 SFEU a zejména užitečný účinek zákazu, který je stanoven v tomto článku, by byly ohroženy, kdyby se nemohl každý domáhat náhrady škody, jež mu měla být způsobena zneužívajícím jednáním podniku s dominantním postavením, které může omezovat nebo narušovat hospodářskou soutěž (viz obdobně rozsudek ze dne 5. června 2014, Kone a další, C-557/12, EU:C:2014:1317, bod 21 a citovaná judikatura).
- 40 Každá osoba je tak oprávněna se domáhat náhrady vzniklé újmy, je-li dána příčinná souvislost mezi uvedenou újmou a zneužitím dominantního postavení, které je zakázáno článkem 102 SFEU (viz obdobně rozsudek ze dne 5. června 2014, Kone a další, C-557/12, EU:C:2014:1317, bod 22 a citovaná judikatura).
- 41 Právo každé osoby se domáhat náhrady takovéto újmy tak posiluje funkčnost unijních pravidel hospodářské soutěže a odrazuje od zneužití dominantního postavení, které může omezovat nebo narušovat hospodářskou soutěž, čímž přispívá k zachování účinné hospodářské soutěže v Evropské unii (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. června 2014, Kone a další, C-557/12, EU:C:2014:1317, bod 23 a citovaná judikatura).
- 42 Při neexistenci unijní právní úpravy v této oblasti použitelné *ratione temporis* přísluší vnitrostátnímu právnímu řádu každého členského státu, aby upravit procesní podmínky výkonu tohoto práva požadovat náhradu škody vyplývající ze zneužití dominantního postavení zakázaného článkem 102 SFEU, včetně podmínek týkajících se promlčecích lhůt, za předpokladu, že jsou dodrženy zásady rovnocennosti a efektivity (viz obdobně rozsudek ze dne 5. června 2014, Kone a další, C-557/12, EU:C:2014:1317, bod 24).
- 43 Pravidla, která se uplatní na žaloby určené k zajištění ochrany práv, jež jednotlivci vyvozují z přímého účinku unijního práva, tak nesmějí být méně příznivá než ta, která se týkají obdobných žalob vnitrostátní povahy (zásada rovnocennosti), a nesmějí v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv přiznaných unijním právním řádem (zásada efektivity) (rozsudek ze dne 5. června 2014, Kone a další, C-557/12, EU:C:2014:1317, bod 25).
- 44 V tomto ohledu, a zvláště v oblasti práva hospodářské soutěže, nesmějí tato pravidla bránit účinnému uplatňování článku 102 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. června 2014, Kone a další, C-557/12, EU:C:2014:1317, bod 26).
- 45 V této souvislosti je třeba, vzhledem k tomu, že promlčecí lhůty představují podmínky pro uplatnění práva požadovat náhradu škody vyplývající z porušení práva hospodářské soutěže, zaprvé, jak uvedla generální advokátka v bodě 81 svého stanoviska, zohlednit všechny prvky portugalského systému promlčení.
- 46 Zadruhé je třeba zohlednit zvláštní okolnosti věci spadající do působnosti práva hospodářské soutěže, a zejména okolnost, že podávání žalob na náhradu škody z důvodu porušení unijního práva hospodářské soutěže v zásadě vyžaduje provedení složitějšího rozboru skutkového stavu a ekonomickou analýzu.
- 47 Za těchto okolností je třeba uvést, že vnitrostátní právní úprava, která stanoví datum, od něhož začíná běžet promlčecí lhůta, její délku a podmínky pro její zastavení či přerušení, musí být přizpůsobena zvláštnostem práva hospodářské soutěže a účelu uplatňování pravidel tohoto práva dotýcnými osobami, aby nebyla narušena plná účinnost článku 102 SFEU.
- 48 Z toho vyplývá, že délka promlčecí lhůty nesmí být tak krátká, aby v kombinaci s ostatními pravidly upravujícími promlčení činila uplatnění nároku na náhradu škody prakticky nemožným nebo nepřiměřeně obtížným.

- 49 Krátké promlčecí lhůty, které začínají běžet před tím, než osoba poškozená porušením unijního práva hospodářské soutěže mohla zjistit totožnost osoby, která se tohoto porušení dopustila, mohou uplatnění nároku na náhradu škody učinit prakticky nemožným nebo nepřiměřeně obtížným.
- 50 Aby totiž poškozený mohl podat žalobu na náhradu škody, je nezbytné, aby věděl, kdo je osobou odpovědnou za porušení práva hospodářské soutěže.
- 51 Totéž platí pro krátkou promlčecí lhůtu, která nemůže být zastavena nebo přerušena během doby trvání řízení, na jehož závěru vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž nebo odvolací orgán vydá konečné rozhodnutí.
- 52 Přiměřenost promlčecí lhůty s ohledem na požadavky zásady efektivity je totiž zvlášť důležitá jak pro žaloby na náhradu škody, které se podávají nezávisle na konečném rozhodnutí vnitrostátního orgánu, tak i pro ty, které se podávají v návaznosti na takovéto rozhodnutí. Je-li, pokud jde o tyto poslední uvedené žaloby, promlčecí lhůta, která začíná běžet před ukončením řízení, na jehož závěru vydá vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž nebo odvolací orgán konečné rozhodnutí, příliš krátká v porovnání s délkou těchto řízení, a nemůže-li být během těchto řízení zastavena nebo přerušena, není vyloučeno, že tato promlčecí lhůta uplyne před ukončením těchto řízení. V tomto případě by žádná osoba, která utrpěla škodu, nemohla na základě konečného rozhodnutí, kterým bylo konstatováno porušení unijních pravidel hospodářské soutěže, podat žalobu.
- 53 V této souvislosti je třeba vycházet z toho, že tříletá promlčecí lhůta, jako je ta, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, která začíná běžet ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o svém nároku na náhradu škody, i když neznal osobu odpovědnou za protiprávní jednání, a která dále nemůže být zastavena nebo přerušena během doby, kdy probíhá řízení před vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž, činí uplatnění nároku na náhradu celé škody prakticky nemožným nebo nepřiměřeně obtížným.
- 54 Pokud jde o zásadu rovnocennosti, je zřejmé, že v projednávaném případě nebyla tato zásada porušena, protože je nesporné, že vnitrostátní pravidla týkající se promlčecí lhůty platí jak pro žaloby na náhradu škody opírající se o unijní právo, tak i pro žaloby na náhradu škody opírající se o vnitrostátní právo, a že jejich použitelnost nezávisí na otázce, zda nárok na náhradu celé škody vyplývá z porušení vnitrostátních pravidel hospodářské soutěže nebo unijního práva hospodářské soutěže.
- 55 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na druhou otázku a na část čtvrté otázky, která se týká slučitelnosti takové vnitrostátní právní úpravy, jako je čl. 498 odst. 1 občanského zákoníku, s unijním právem, odpovědět, že článek 102 SFEU a zásada efektivity musí být vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že promlčecí lhůta, pokud jde o žaloby na náhradu škody, činí tři roky a začíná běžet ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o svém nároku na náhradu škody, i když neznal osobu odpovědnou za protiprávní jednání, a která dále nestanoví žádnou možnost zastavení nebo přerušení běhu této lhůty během doby, kdy probíhá řízení před vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž.

K třetí otázce a k druhé části čtvrté otázky

- 56 Podstatou třetí otázky a části čtvrté otázky – která se týká slučitelnosti takové vnitrostátní právní úpravy, jako je článek 623 občanského soudního řádu, s unijním právem – předkládajícího soudu je, zda článek 102 SFEU, jakož i zásady efektivity a rovnocennosti brání takové vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že konečné určení porušení práva hospodářské soutěže v rámci sankčního řízení před vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž není pro posouzení vnitrostátního soudu, který má rozhodnout o žalobě na náhradu škody, pokud jde o existenci porušení práva hospodářské soutěže, závazné nebo představuje v tomto ohledu pouhou domněnku.

- 57 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora se na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Soudní dvůr může odmítnout rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jedná-li se o hypotetický problém nebo také nedisponuje-li Soudní dvůr skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 20. prosince 2017, Núñez Torreiro, C-334/16, EU:C:2017:1007, bod 38 a citovaná judikatura).
- 58 V projednávaném případě ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (soud pro hospodářskou soutěž, regulaci a kontrolu) částečně zrušil rozhodnutí orgánu pro hospodářskou soutěž ze dne 14. června 2013 z důvodu, že článek 102 SFEU nebyl na jednání společnosti Sport TV Portugal použitelný, protože nebylo prokázáno, že dotčená obchodní praktika může ovlivnit obchod mezi členskými státy ve smyslu tohoto článku. Dne 11. března 2015 Tribunal da Relação de Lisboa (odvolací soud v Lisabonu) potvrdil rozsudek Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (soud pro hospodářskou soutěž, regulaci a kontrolu).
- 59 Z toho vyplývá, že předmětem věci, která byla předkládajícímu soudu předložena k rozhodnutí, není žaloba na náhradu škody podaná v návaznosti na konečné rozhodnutí, jímž bylo konstatováno porušení článku 102 SFEU, vydané vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž nebo odvolacím orgánem.
- 60 Je tedy zjevné, že výklad článku 102 SFEU, jakož i zásad efektivity a rovnocennosti, který je požadován v rámci třetí otázky a v rámci části čtvrté otázky, která se týká slučitelnosti takové vnitrostátní právní úpravy, jako je článek 623 občanského soudního řádu, s unijním právem, nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, a že tyto otázky jsou proto nepřípustné.

K první otázce

- 61 Vzhledem k odpovědím na druhou až šestou otázku není namístě odpovídat na první otázku.

K nákladům řízení

- 62 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 22 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži musí být vykládán v tom smyslu, že se tato směrnice nevztahuje na spor v původním řízení.
- 2) Článek 102 SFEU a zásada efektivity musí být vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že promlčecí lhůta, pokud jde o žaloby na náhradu škody, činí tři roky a začíná běžet ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o svém nároku na náhradu škody, i když neznal osobu odpovědnou za protiprávní jednání, a která dále nestanoví žádnou možnost zastavení nebo přerušování běhu této lhůty během doby, kdy probíhá řízení před vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž.

Podpisy.